

Comemoracions 2012

El *Diccionari català-valencià-balear*: Perspectiva, present i prospectiva

Autora

Maria Pilar Perea
Universitat de Barcelona

L'objectiu d'aquest article és doble: d'una banda, es pretén de fer un itinerari pels seixanta-dos anys de redacció del diccionari; i d'una altra, es vol mostrar, amb la perspectiva dels cinquanta-anys de publicació, la vigència de l'obra mitjançant l'examen d'unes mostres del lèxic comú i del lèxic jurídic, examinades tant des dels punts de vista diacrònic i sincrònic.

El treball s'estructura en tres parts: en primer lloc, es repassa el procés de redacció del *Diccionari català-valencià-balear*, tot fent referència a les tres grans etapes que s'hi poden traçar; en segon lloc, s'examina la vigència de l'obra mitjançant l'anàlisi de mots de lèxic comú i de termes propis del llenguatge d'especialitat; en tercer lloc, es proposa un procediment de millora en la seva difusió amb la voluntat que se n'incrementi la vàlua.

Encara avui, cinquanta anys després de la seva publicació, el *Diccionari català-valencià-balear* (DCVB) d'Antoni M. Alcover (Manacor, 1862 - Palma, 1932) i de Francesc de B. Moll (Ciutadella, 1903 - Palma, 1991) és una obra lexicogràfica ben actual, consultada amb freqüència tant per especialistes com per persones interessades en el català i en les seves varietats. El fet que, en paraules d'Alcover,¹ constituís «l'inventari de les paraules que formen la llengua catalana, ab les seues varietats dialectals i ab expressió de les diverses significacions y usos de cada paraula», no li ha fet perdre la vigència. En relació amb el lèxic comú, per exemple, s'hi consulten les primeres documentacions, les etimologies proposades, les accepcions semàntiques, de vegades vinculades amb les àrees dialectals, i també la pronúncia pròpia dels termes de determinats indrets. Tot plegat, a més, permet de fer-ne treballs comparatius amb dades actuals, estudiar-ne les evolucions semàntiques o dur a terme revisions de les documentacions i de les etimologies,² sempre en benefici d'un millor coneixement i aprofundiment del ric vocabulari català.

El procés d'elaboració del *Diccionari*

La gestació del projecte i l'aplec dels materials

El tret de sortida que endegà el projecte lexicogràfic que Alcover es va proposar de dur a terme —l'*Obra del Diccionari*, fent servir les seves paraules— queda registrat en les pàgines del seu dietari

1. cf. la «Introducció» de la primera edició del DCVB (1930, II).

2. Vegeu, per exemple, Colón (2011).

personal.³ El dia 28 d'abril de 1900, exercint de vicari general, esmenta per primer cop el propòsit d'aplegar paraules, frases i cançons populars per bastir un diccionari que tingués la finalitat de salvaguardar el lèxic. L'objectiu de preservació va sorgir quan, durant la tasca d'aplec de rondalles, que el manacorí inicià des de ben jove, es va adonar que moltes de les paraules que hi apareixien no es trobaven en cap dels diccionaris de l'època.⁴ Mogut per aquest desig, aquell mateix any, Alcover inicià la seva primera eixida filològica, que juntament amb seixanta-cinc campanyes més, desenvolupades fins al 1928, el dugueren a recórrer tots els territoris de parla catalana, fent-hi treball de camp, per aplegar-hi mots i expressions característiques, mostres fonètiques, formes verbals i sintàctiques i també elements folklòrics.

El resultat immediat de les excursions filològiques es van plasmar en una setantena de quaderns de camp on es poden trobar notes lingüístiques de caràcter fonètic, morfològic, sintàctic, lèxic i folklòric. Els quatre primers àmbits s'havien d'utilitzar en dos altres projectes: una gramàtica i un estudi sobre la conjugació catalana. Del primer, no ens n'ha pervingut cap material, malgrat que Alcover en va donar notícia al llarg de les pàgines de la revista que edità des del 1902, el *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana*; del segon va resultar l'excel·lent treball *La flexió verbal en els dialectes catalans*, un recull de gairebé cinc-centes mil formes, corresponents a 75 verbs recollits en 149 localitats. D'altra banda, el resultat de l'aplec de paraules donà lloc a més de tres milions de cèdules, que engruixiren progressivament unes calaixeres fetes a mida per emmagatzemar-les. Aquestes cèdules o targetes recorden poderosament els registres d'una base de dades actual.

Els inicis dels processos d'ordenació i de redacció

Enmig de tongades d'enquestació, el 1914 s'inicià de manera incipient el procés d'ordenació de les cèdules, dut a terme en un primer moment per les nebodes mateixes d'Alcover i pel seu criat, Joan Riutort. Caldria esperar l'any 1921 perquè el manacorí, aquest cop en companyia de Francesc de B. Moll, de Joan Benejam i de Jaume Sastre, efectués l'excursió més llarga que havia fet fins aleshores amb la voluntat d'aplegar el lèxic de diferents àmbits semàntics mitjançant l'aplicació d'un qüestionari sistemàtic, fent servir, entre altres materials, els gravats que apareixien en l'*Enciclopèdia il·lustrada*, editada per Salvat, previsiblement de l'any 1911. Aquestes il·lustracions incorporaven lèxic específic de diversos oficis.

Ja s'ha al·ludit als quaderns de camp com a material immediat resultant de les enquestes dialectals. Aquestes anotacions, que servien per donar compte de les dades orals de naturalesa sincrònica, es complementaven, per fer el *Diccionari*, amb materials escrits de caràcter diacrònic, obtinguts a partir de la documentació provinent de textos antics, literaris i no literaris. Alcover es va proposar que el *Diccionari* fos una obra col·lectiva, procediment ben diferent de la metodologia emprada fins aleshores pels lexicògrafs, i, per aquest motiu, el 1901, féu una crida per engrescar col·laboradors que s'interessessin en el seu projecte. La resposta fou sorprenent: hi respongueren 1.643, dels quals els col·laboradors que tenien «menys son» eren òbviament els més efectius. Aquests enviaven els materials recopilats en forma de cèdules, seguint les instruccions que Alcover havia donat en la seva *Lletra de Convit*, tramesa aquell mateix 1901. En canvi, dels materials registrats en els quaderns calia extreure'n les cèdules corresponents.

3. Vegeu Alcover (2003: 270).

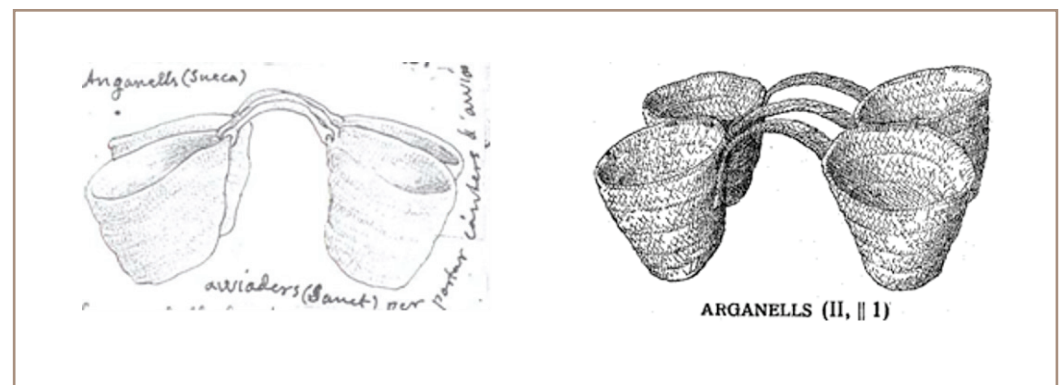
4. Recordem, alhora, que ja el 1881, Alcover va rebre un guardó del certamen convocat pel setmanari *L'ignorància* per la seva *Mostra de diccionari mallorquí*.

El procediment d'extracció, que Alcover anomenava «escatatge», consistia en el buidatge dels mots que apareixien en els quaderns per transferir-los a les cèdules. Aquest fet explica que molt sovint les pàgines dels quaderns es trobin ratllades, cosa que indica que els mots ja havien estat traspassats al nou format. Aquestes cèdules s'unien a les que els col·laboradors enviaven. Cal tenir en compte que el *Diccionari* captà més del 90 % del contingut lèxic del quaderns (cf. Perea 2009), per bé que, en el procés de redacció, s'hi introduïren modificacions o ampliacions amb informacions provinents dels col·laboradors o del buidatge de la documentació escrita.

Com es pot veure en els exemples següents, en alguns casos s'incorporaren al DCVB informacions provinents dels quaderns sense gairebé modificar-les, com ara:

mot	QC	DCVB
<i>capada</i>	capada, cop de cap (Almudaina, L XX; 1921).	Capada, cop de cap (Almudaina).
<i>crenc</i>	En haver feta molta de feina, diuen: avui hem fet un bon cr[È]nc. (Menorca, Q I, 1917-1918).	En haver feta molta de feina, diuen: «Avui hem fet un bon cr[È]nc» (Men).
<i>fossera</i>	la campana que mira al cementeri (Sueca, L XIX, 1921).	<i>La Fossera</i> : nom de la campana que està a la banda que mira al fossar (Sueca).
<i>gusso</i>	(llaüt) / dos gussus (llaüts). (l'Alguer) L IV (conj.).	llaüt (Alg.) (gúsu).
<i>ninoia</i>	Es de classe nin [j]ya (de casta petita (Canet de Mar, L XVIII, 1921).	«Es de classe ninoia»: es de casta petita (Canet de Mar) (adj., subentrada a).
<i>segauvis</i>	la llana tallada de cames y coa de ovelles (Olot, Q XIII, 1906).	1. La llana tallada de damunt les anques i de la cua de les ovelles (Olot).
<i>turull</i>	trossada de soca ben gruixada (Lledó d'Empordà, Quadern XVII, 1921).	trossada de soca ben gruixuda (Lledó d'Empordà).

En el DCVB també es reproduïxen els dibuixos que s'havien fet en els indrets enquestats, com en el cas del que il·lustra el mot *arganells*.

La publicació dels dos primers volums

És ben sabut que les disputes entre Alcover i alguns membres de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans motivaren, el 1918, el trencament de les relacions entre el dialectòleg manacorí i Catalunya, la seva destitució com a president de la Secció Filològica, el retorn a Mallorca de la calaixera, instal·lada fins aleshores a les oficines lexicogràfiques de l'IEC, i que Alcover, l'any 1920, hagués de recórrer al govern de Madrid per obtenir una subvenció que li permetés de tirar endà-

vant el seu projecte. Amb aquest ajut pogué pagar els col·laboradors que ordenaven les cèdules, el nombre de les quals s'havia incrementat amb els resultats obtinguts en l'eixida de 1921. A més, va adquirir una impremta per editar l'obra –la futura Editorial Moll–, atès que cap editorial no podia assegurar una tipografia tan completa com aquesta requeria.

És arran del desacord sorgit amb l'IEC que el nom del diccionari, que fins aleshores havia estat *Diccionari de la Llengua Catalana*, va esdevenir *Diccionari català-valencià-balear*. L'adopció d'aquest nom, motivat per qüestions de comercialització de l'obra, generà encara més crítiques dels sectors catalanistes.

El 1921 s'inicià el procés de redacció del *Diccionari*, que duïen a terme tant Alcover com Moll, com es pot veure en les inicials que apareixen sota cadascun dels lemes de la primera edició. El 1925 se'n publicà el primer fascicle (el format a través del qual es va comercialitzar), que contenia vuit pàgines de mostra; i el 1930 n'aparegué el primer volum.

Però des de la publicació del primer fascicle i del primer volum van passar fets cabdals: d'una banda, el 1926 el suport econòmic de Madrid per al *Diccionari* va desaparèixer; i, d'una altra, l'estat de salut d'Alcover es va començar a deteriorar; de manera que la redacció s'alentí, i el segon volum no veié la llum fins el 1935, tres anys després de la mort del dialectòleg.

Moll es féu càrrec del llegat i dels objectius lexicogràfics alcoverians i continuà no sols en solitari la redacció del DCVB sinó que es féu càrrec del tancament d'alguns dels projectes que Alcover havia deixat encetats: la publicació de *La flexió verbal en els dialectes catalans*, en quatre fascicles; la continuació del *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana*, que havia romàs interromput el 1926, arran de l'aparició de primer fascicle del *Diccionari*; i l'edició *l'Aplec de rondalles mallorquines d'En Jordi des Racó*, la publicació de les quals s'havia iniciat el 1896. Tot i que l'any 1936, Moll arribà a la pàgina 416 del tercer volum, el treball de compleció s'estroncà arran del trist parèntesi que provocà l'esclat de la guerra civil i la consegüent postguerra.

La represa de la redacció i la publicació definitiva

El 1943 es reprengué la redacció del DCVB. Manuel Sanchis Guarner s'incorporà a l'Obra del Diccionari i Moll continuà la redacció d'articles fins que l'any 1949 el *Diccionari* reaparegué en forma de fascicles. Uns anys més tard, el 1959, Aina Moll s'afegí també al projecte, i el 1962, per commemorar el centenari del naixement d'Alcover, se'n publicà el desè i darrer volum.

El 1968 veié la llum la segona edició dels dos primers volums del DCVB, adaptats per Moll a la grafia fabriana. El primer comptava amb una introducció nova i es feren petites modificacions, supressions i addicions en el contingut d'algunes de les entrades.

A l'entorn de la vigència del *Diccionari català-valencià-balear*

Cinquanta anys han passat des de la publicació completa del DCVB i fóra bo de plantejar-se'n la vigència i l'interès. En aquest apartat, es farà constar l'actualitat del *Diccionari* tant pel que fa al lèxic comú com al d'especialitat; i es mostrarà, posteriorment, la necessitat d'actualitzar-lo no sols quant a la incorporació de noves entrades sinó en relació amb les primeres documentacions.

Mots relacionats amb el lèxic comú

Quant al lèxic habitual, la voluntat del DCVB de mostrar la riquesa de les varietats dialectals del català, fa que emmagatzemi un tresor extraordinari, que sovint no es troba present en els diccionaris normatius. Per posar-ne un exemple, Perea i Colón (en premsa), basant-se en les anotacions que Eduard Fontserè féu en una primera edició del *Diccionari ortogràfic*, de la seva propietat, detectaren que una sèrie de termes que el meteoròleg hi havia afegit es troben registrats en el DCVB, però no apareixen en les dues edicions del DIEC. Són termes usuals, malgrat que alguns es troben documentats en indrets específics. Aquest fet planteja la qüestió de la presència de dialectalismes en els diccionaris normatius. La taula següent n'ofereix una petita mostra d'un total de 76:

Fontserè	DCVB
<i>verdissot</i>	verdissot: Nom d'una varietat de figa (Selva del C[amp]).
grípia (s.v) <i>forat de</i> __	grípia: Instrument compost de dues cames de ferro combinades amb un traveser i amb una anella també de ferro, que, introduint les cames dins un forat en forma de cua d'oronella practicat a una pedra de construcció, serveix per a elevar aquesta i col·locar-la en el lloc on convingui de l'edificació (Barc., Igualada).
guilla (s.v) CO ₂	guilla: Capa d'àcid carbònic que es forma damunt el vi que omple els cups (Camp de Tarr.).
<i>gura</i> (germ.)	<i>gura</i> : Guàrdia municipal (en l'argot dels malfactors)". "Etim.: probablement derivat de <i>gurapa</i> , que en germania significa les galeres (cf. Wagner Argot 66).
<i>llampàs</i>	llampàs: 1. Fregall fet de desferres de corda, que els mariners empren per a netejar i eixugar la coberta, el pis de la cambra, etc. (or., val., bal.); cast. <i>lampazo</i> . 2. Plomissall de cànem que serveix per a netejar les pintes de pentinar-se (St. Feliu de G.).
<i>llàstic</i> (?)	Llàstics: Carrer d'En Llàstics: nom d'un carrer antic de Barcelona.
<i>llepúm</i>	llepum: Llepolies; menjar suculent i molt saborós (Plana de Vic).
<i>mamadits</i>	mamadits: 1. Infant que acostuma de posar-se el dit dins la boca; cast. <i>chupadados</i> . 2. fig. Jove sense seny i amb pretensions (Barc.).
munta (s.v) __ (<i>masc.</i>)	<i>munta</i> : <i>m</i> . Home que es mou prop dels llocs on es fan subhastes o encants, contractat per a fingir-se comprador i atreure altres compradors amb el seu mercadejar, procurant fer pujar el preu de les ofertes (Barc.).
<i>navada – conjunt de troncs i vigues que els comerciants de fusta fan baixar riu avall (Cinca)</i>	<i>navada</i> : Rai de transport de llenya per via fluvial (Fraga, Peralta de la Sal).
rap (s.v) (<i>robatori</i>)	<i>rap</i> : Fer rap: furtar, robar.
<i>trabalera (enganxadones)</i>	<i>travalera</i> : f. Planta de la família de les compostes, espècie <i>Centaurea aspera</i> (Bages, Barc.).
<i>trenca (d'un rec)</i>	<i>trenca</i> : Pareteta o tap d'un rec, que impedeix que l'aigua passi (Gir.).

Mots relacionats amb el lèxic d'especialitat

En la introducció del DCVB apareixen les abreviatures que s'hi utilitzen i que solen reflectir alguns dels camps semàntics d'especialitat que l'obra inclou. Així, les formes «jurispr.», «dret can.», «dret civ.» i «dret intern.» encapçalen els mots que formen part de lèxic jurídic. Si es comparen les accepcions semàntiques dels termes d'aquest àmbit que apareixen en el *Diccionari de dret civil* (DDC; Generalitat de Catalunya, 2005) amb els que es troben al DCVB es pot comprovar que l'obra al-

coveriana també aplega un ric inventari d'aquest àmbit. En relació amb aquesta terminologia cal tenir en compte diversos aspectes:

a) les incorporacions recents no consten, òbviament, al DCVB; és el cas, per exemple, de *pensió alimentària*, *parella de fet*, *mediació familiar*, *signatura electrònica*, *lísing* o *discapacitat*.

b) els mots de caràcter exclusivament jurídic tampoc no es recullen al DCVB: entre altres, *subrogació real*, *reserva binupcial*, *repudiació d'herència*, *règim de comunitat de béns*, *adpromissió*, *causahavent*, *interrogatio in iure* o *protocol notarial*.

c) les coincidències formals entre el lèxic jurídic i el lèxic comú són recollides en el DCVB, sense incorporar-hi, en general, el valor semàntic del dret; és el cas d'*absent*, *adquirent*, *adveració*, *apropiació*, *associació*, *cessió*, *consentiment*, *delació*, *desaparegut -uda*, *desheretament*, *emancipació*, *empenyorament*, *impediment*, *paternitat*, *preterir*, *remissió*, *reparació* o *delegació*.

d) la definició dels mots, vinculats amb el dret, però d'ús prou general, és més o menys coincident en tots dos diccionaris; així,

1. hi ha coincidència semàntica, i de vegades formal, gairebé total en les definicions dels mots, com ho mostren els exemples següents:⁵

	DDC	DCVB
abintestat <i>adv</i>	Sense haver fet testament.	Sense testament.
accessió <i>f</i>	Dret que té el propietari d'un bé d'adquirir tot el que aquest produeix i tot el que li és incorporat naturalment o artificialment de manera voluntària o involuntària.	4. Dret que el propietari té d'adquirir tot allò que els seus béns produeixen o que passi a formar part d'ells naturalment o artificialment d'una manera inseparable.
adir <i>v tr</i>	Acceptar una herència.	1. Acceptar l'herència.
alienació <i>f</i>	Acte pel qual una persona transmet a una altra o a d'altres el domini o qualsevol altre dret sobre una cosa.	1. Acte de transmetre a un altre la propietat d'una cosa, per donació, venda o d'altra manera.
conlloc <i>m</i>	Contracte entre un ramader i un propietari de pasturatge pel qual aquest cedeix al primer el dret de pasturar el bestiar dins la terra de la seva propietat durant un termini estipulat.	Contracte que es fa entre un ramader i un propietari de pasturatges, cedint aquest al primer el dret de pasturar el seu bestiar dins la terra de l'altre (Ripollès, Vall d'Ager).
delegat -ada <i>m i f</i>	Persona en qui es delega una facultat o un poder.	Persona en qui es delega una facultat o poder.

5. S'esdevé el mateix en el cas dels mots *apoderat -ada*, *ascendència*, *ascendent*, *associat -ada*, *bona fe*, *cabal*, *casat -ada*, *cedir*, *codicil-lant*, *col-lateralitat*, *col-legatari -ària*, *comodant*, *comodatari -ària*, *comuner -a*, *consanguinitat*, *contractant*, *contractista*, *contraent*, *coparticip*, *copropietari -ària*, *dany*, *descendència*, *descendent*, *dipositant*, *dipositari -ària*, *divorci*, *domicili*, *donació*, *donant*, *donatari -ària*, *dret públic*, *edat*, *estirp*, *família*, *filiació*, *fideicomissari -ària*, *finca*, *fitar*, *fraudulent -a*, *gaudi*, *generació*, *imprescriptible*, *inquillí -ina*, *instituir*, *hereu -eva*, *intromissió*, *inventari*, *lícit -a*, *línia*, *lloguer*, *lucre*, *majoria d'edat*, *mala fe*, *marmessoria*, *matrimoni canònic*, *mutuant*, *mutuatari -ària*, *naixement*, *orfe òrfena*, *pagador -a*, *pagament*, *parament de casa*, *parent -a*, *parentiu*, *part alíquota*, *permutant*, *progenitor -a*, *promissori -ària*, *propietat*, *pupil -il-la*, *quarta falcídia*, *quarta trebel·liànica*, *rabassaire*, *rebut*, *rèdit*, *regrés*, *renda*, *rendició de comptes*, *rescabalar*, *sanció*, *soci sòcia*, *subrogar*, *tenutari -ària*, *translatiu -iva*, *usufructuar*, *usufructuari -ària*.

discerniment <i>m</i>	1 Capacitat de distingir amb el pensament una cosa d'una altra. 2 Nomenament judicial que habilita una persona per a exercir un càrrec determinat.	2. Facultat de discernir, de distingir les coses, i especialment el bé del mal. 3. Nomenament judicial que habilita una persona per a una acció jurídica determinada.
dret privat <i>m</i>	Conjunt de normes que regulen els interessos i les relacions entre els individus.	Dret privat o civil: conjunt de preceptes que regulen les relacions individuals entre els ciutadans.
empriu <i>m</i>	Dret d'aprofitament comunal de certs béns rústics, en general pastures, boscos i aigües, que tenen els veïns d'un poble o comunitat rural.	2. especialment, Dret d'usar allò que és propietat d'altri. L'empriu pot ésser un dret de pas per un camí, de pasturatge, de prendre aigua, d'habitar una casa, etc.
fefaent <i>adj</i>	Que fa fe, digne de fe.	Que fa fe; que és digne de fe.
interès <i>m</i>	Guany que dóna a algú un capital que ha prestat o que li deuen.	3. Guany que dóna un capital prestat.
legatari -ària <i>m i f</i>	Persona a favor de la qual s'ha fet un llegat.	Persona a qui es deixa un llegat.
més-dient <i>m i f</i>	Persona que ofereix més en una venda, subhasta, etc.	El qui ofereix més en una venda o subhasta.
potestat <i>f</i>	Poder, facultat, domini que es té sobre una persona o un bé.	1. Poder moral o fundat en dret o autoritat; domini, facultat sobre algú o alguna cosa.

2. De vegades s'observen certes matisacions tant en les definicions d'una obra com de l'altra.

	DDC	DCVB
afinitat <i>f</i>	Relació de parentiu que, a conseqüència del matrimoni, s'origina entre un cònjuge i els parents per consanguinitat de l'altre.	Parentiu que s'adquireix per matrimoni o per padrinatge.
aixovar <i>m</i>	Aportació de béns que pot fer una dona al matrimoni i que consisteix en mobles, joies i béns d'ús ordinari.	1. ant. Quantitat en diners o en robes i altres béns, que la dona aporta al matrimoni.
dot <i>m</i>	Aportació voluntària de béns que fa la muller al marit amb la finalitat de contribuir al sosteniment de les càrregues del matrimoni.	1. Cabal que la família d'una noia li dóna quan es casa, i que ella aporta al matrimoni.
herència <i>f</i>	Conjunt de drets, béns i obligacions del causant que no s'extingeixen per la mort i que es transmeten a l'hereu.	1. Béns i drets que s'hereten; dret d'heretar.
hereu -eva <i>m i f</i>	Persona que succeeix el causant d'una successió amb caràcter universal.	1. Successor d'algú com a propietari, per mort d'aquest; persona a qui pertany una cosa per disposició testamentària o llegat.
intestat -ada <i>adj</i>	Sense testament o amb un testament que esdevé nul.	Que ha mort sense haver fet testament; cast. <i>intestado</i> .
legítim -a <i>adj</i>	Conforme a les lleis o al dret.	Fundat en dret; vàlid perquè és conforme a llei, als principis acceptats; genuí, no fals.
llegar <i>v tr</i>	Deixar un llegat a una persona.	1. Deixar per disposició testamentària.
pòstum -a <i>m i f</i>	Persona nascuda després de la mort d'aquell de qui rep algun dret.	1. Nat després de la mort del pare.
pubilla <i>f</i>	Filla primogènita, tradicionalment hereva del patrimoni familiar.	La filla major d'una casa; l'hereva d'una casa on no hi ha fills mascles.
subhasta <i>f</i>	Venda pública al millor postor, especialment feta per manament d'una autoritat.	Adjudicació al millor postor.

e) A més de mots pròpiament del àmbit jurídic, i definits com a tals (entre molts altres, *aval*, *carta de gràcia*, *cens*, *censal*, *clàusula*, *codicil*, *comís*, *condomini*, *curatela*, *deixa*, *emfiteusi*, *evicció*, *fideïcomís*, *fiduciari -ària*, *llegítima*, *lluisme*, *marmessor*, *novació*, *quasicontracte*, *tenuta*, *usucapir*), el DCVB recull força mots i accepcions encapçalades amb les abreviatures «jurispr.» (*acció*, *agnició de bona fe*, *aliments*, *causant*, *costum*, *excussió*, *retracte*, *redhibir*) i «juríd.» (*caució*, *dació*). Destaquen numèricament, però, els termes relacionats amb el dret antic, com ara *abalienació*, *calònia*, *capbreu*, *caplleuta*, *causídic* o *crim de collera*, encara que també hi apareixen termes encapçalats amb les abreviatures «neol.» (*anatocisme*, *anticresi*) o «neol. jur.» (*curatela*) o amb l'expressió «tecnicisme jurídic» (*dol*).

f) El DCVB té l'avantatge addicional que localitza geogràficament l'ús d'alguns mots. És el cas, per exemple, de *boïga*,⁶ *masover*,⁷ *partiò*,⁸ *rabassa morta*,⁹ o *terratge*.¹⁰

g) Finalment, hi ha mots recollits en el DDC i en DCVB, que no consten, però, al DIEC: *donació per causa de mort*, *engany a mitges* (en el DCVB: *engany de mitges*), *executor testamentari*, *premort* o *querimònia*. En alguns casos, com roman reflectit en la taula següent, la informació que aporta el DCVB és més extensa:

	DDC	DCVB
acensar <i>v tr</i>	Imposar un cens sobre una finca.	1. Imposar censal sobre una propietat. 2. Donar a cens, donar una finca imposant l'obligació de pagar un censal anualment. 3. Rebre una finca amb obligació de pagar un censal anualment.
agermanament <i>m</i>	Règim econòmic conjugal, que s'ha de pactar en capítols matrimonials, pel qual es constitueix una comunitat universal i absoluta dels béns del marit i la muller. NOTA: L'agermanament és propi de la comarca de Tortosa.	Especialment: a) jurispr. Associació per qualche negoci amb pacte d'igualtat i auxili mutu. Antigament hi havia l'agermanament marítim, que era un contracte entre el senyor de nau i els mercaders carregadors per a esmenar en comú les pèrdues o perjudis que sofrís la nau o el carregament (Oliver Hist. Der. iii, 299). [V. agermanar, 5, amb un text del <i>Consolat de Mar</i>]. L'agermanament conjugal, segons les «Costums de Tortosa», consisteix a fer el matrimoni sense dot i estipular l'associació per igual dels dos esposos en la propietat de totes les adquisicions que qualsevol d'ells faça durant el matrimoni (cfr. Oliver Hist. Der. ii, 329 ss.).

6. DCVB: «2. Tros de terra comunal que un conra per compte seu, però sense adquirir-hi cap dret (Boí, Esterri)».
7. DCVB: «1. El qui és estadant i té cura d'un mas que és propietat d'altri (or., occ., Cast., Maestr., Val.)».
8. DCVB: «2. Línia divisòria de dues propietats, regions, etc. (Lluçanès, Vallès, Penedès, Camp de Tarr., Bal.)».
9. DCVB: «Contracte pel qual un propietari cedeix una porció de terra a un pagès perquè aquest la conri de vinya, repartint-se les despeses i els fruits amb el propietari, amb condició que el contracte dura per cinquanta anys o fins que les dues terceres parts dels primers ceps són morts (Segarra, Penedès, Camp de Tarr.)».
10. DCVB: «1. Quantitat de cereals i fruits que l'arrendatari conrador d'una terra ha de pagar al propietari com a preu de l'arrendament (Pla d'Urgell, Conca de Barberà)».

fadiga f	Dret d'adquisició preferent que té el censatari i, si hi ha pacte, també el censalista, de la finca gravada amb un cens en cas d'alienació.	3. Dret de prelatió, o d'apropiar-se el senyor del domini directe una finca quan l'emfiteuta vol cedir-la a un altre i pel mateix preu que aquest anava a adquirir-la.
----------	---	--

L'actualització del DCVB

En els temps actuals, on la informàtica té un paper tan rellevant, caldria que el DCVB s'informatitzés de manera completa, de manera que no és limités sols a la localització del terme sinó que propiciés consultes simples i complexes, cerques creuades i agrupacions basades en l'estructura de les entrades: per definició, documentació antiga, equivalències castellanes, formes fonètiques, refranys, derivatiu, etimologia o folklore.

Paral·lelament, la consulta de les bases de dades actuals dedicades al català antic, com ara el Corpus del Català Antic (CICA (<http://lexicon.uab.es/cica>)), el Vocabulari Lluís Faraudo de Saint-Germain (<http://www.iec.cat/faraudo>) o el Glossari de glossaris (<http://www.glossaris.net/>), facilitaria l'augment d'informació relativa a la llengua històrica. L'exemple del mot jurídic *advocat* és prou aclaridor. El lexema compost *advocat de secà* 'persona que exerceix d'advocat sense tenir el títol' consta en el DCVB tot documentant-la com a expressió pròpia de Castelló i del català occidental (?) i il·lustrant-la amb un text del novel·lista castellonenc Josep Pascual Tirado: "[Al llaurador] tots tiren a enganyar-lo, a fer-li creure que els ases volen; i que si no se ho vol creure li afegixen que es un recelós malpensat, un docte *advocat de secà*" (BSCC, viii, 243). Tanmateix, l'aparició del mot en els *Furs de València* mostra que aquesta expressió és molt més antiga. Del 1328 és aquest text de les corts de Morvedre (Sagunt): "aquell és dit *advocat de sequà* qui no serà examinat en l'art de advocació" (II-VI -20). El rei Pere el Cerimoniós expedia a Monçó el 1363 un fur en el qual s'establia el següent: "E per tolre o squivar tota sospita algú procurador de pleyts, notari o altre *advocat de secà* no puxa ésser assignat en curador en los dits cassos e si o serà la dació sia nul·la" (VII-X-4).

És segur que escorcollant la documentació antiga encara es poden trobar més materials amb l'estructura *advocat de secà*. Aquesta mostra manifesta que el DCVB hauria de ser completat en tots els seus àmbits, com ja ho reivindicava Moll (2004). Així, pel que fa a la llengua viva, s'haurien de documentar no sols els mots que han caigut en desús, sinó les noves formacions lèxiques dialectals, mitjançant campanyes de recollida de dades que empremsin procediments d'enquesta semblants als que Alcover va utilitzar.

Atès que el DCVB, en el seu plantejament, fou una obra tan ambiciosa –havia de recopilar el lèxic antic i modern, en el vessant escrit, i tota la riquesa que congreguen les varietats dialectals del català, en el vessant oral–, és el moment que s'adeqüi als reptes i expectatives que la llengua del segle XXI necessita.

Bibliografia

ALCOVER, Antoni M.; MOLL, Francesc de B. «La flexió verbal en els dialectes catalans». *Anuari de l'Oficina Romànica* [Barcelona] (1929-1933). [v. II (1929) [73] 1- [184] 112, v. III (1930) [73] 1- [168] 96, v. IV (1931) [9] 1- [104] 96, v. V (1932) [9] 2 - [72] 64]-

— *Diccionari català-valencià-balear* 2a ed. Palma de Mallorca: Moll, 1978. 10v. També disponible en línia a <<http://dcvb.iecat.net/default.asp>> [Consulta: 20 novembre 2012]. [1a ed. Completa en paper, 1954-1962; entre 1930 i 1935 van aparèixer els dos primers volums en ortografia prefabricada].

ALCOVER, Antoni M. *Mostra de diccionari mallorquí*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2001.

— *Quatre anys de Vicari General (1898-1902)*. A: *Obres completes I*, Palma: Moll, 2003.

COLÓN, Germà. «Català *mal*dar: comprovació i rectificació». A: *Lexicografia, lèxic i crítica textual*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat; Castelló: Fundació Germà Colón, 2011. p. 197-204.

GENERALITAT DE CATALUNYA. *Diccionari de dret civil*, Barcelona: Departament de Justícia: TERMCAT, 2005.

MOLL, Francesc de B. *Un home de combat (Mossèn Alcover)*, Palma: Moll, 1962.

— «Un possible suplement lexical». A: *Obres completes I. Escrits autobiogràfics*, Palma: Moll, 2004. p. 513-516.

PEREA, Maria Pilar. «Els quaderns d'Antoni M. Alcover: Una font abundosa d'informació lingüística». A: *Miscel·lània Giuseppe Tavani*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2001a. p. 91-139.

— *La flexió verbal en els dialectes catalans d'A. M. Alcover i F. de B. Moll. Les dades i els mapes* [CD-ROM]. Palma: Conselleria d'Educació i Cultura. Govern de les Illes Balears, 2001b. També disponible en línia a: <alcover.iec.cat> [Consulta: 20 novembre 2012].

— *Quaderns de camp* [CD-ROM]. Palma: Conselleria d'Educació i Cultura. Govern de les Illes Balears, 2002. També disponible en línia a: <alcover.iec.cat> [Consulta: 20 novembre 2012].

— «L'aportació dels quaderns de camp al *Diccionari català-valencià-balear*». *Randa*, núm. 63 (2009), p. 127-158.

PEREA, Maria Pilar; COLÓN, Germà. «Les aportacions d'Eduard Fontserè a la lexicografia catalana», *Els Marges*. [En premsa].